

Sune Bondeson

BUS GUNNEL ÅKESSON

Byman och styrman

Det blev ingen vanlig *soldsumår* 2020. Så gott som alla allmänna träffar och aktiviteter kom att ställas in på grund av pandemins mötesrestriktioner. Men när septembermörkret hade tätnat över Utanmyra samlades i alla fall bystugeföreningen en kväll i den gamla skolan från 1890. Den har länge fungerat som byns mötespunkt. Den gamla styrelsen ville nu dra sig tillbaka och en ny generation var beredd att ta över rollen. »Utanmyra byalag« bildades och nya stadgar antogs för att ta tillvara byns intressen. Den rutinerade ordföranden Sune Bondeson lämnade sitt uppdrag.

”Så var det också 1984 när jag utsågs att leda bystugeföreningen”, minns Sune. ”Det var inte självklart då att föreningen skulle fortsätta som tidigare, ingen ville först ta på sig arbetet. Men vi var ett gäng bybor som hjälptes åt att fixa till bystugan utvändigt och invändigt till det den är idag. Det har handlat om mycket praktiskt arbete. Trappan till övervåningen togs bort och en toalett installerades. Några som var mycket i farten då var Jan Wik och Holger Åhman, två bybor som inte finns i livet längre.”

Under efterkrigstiden fanns det många barn överallt i Utanmyra. Sune är född 1946.

”När jag var liten och ville leka var det bara att ställa sig utanför Svarmasbudi och vissla lite”, berättar Sune. ”Då kom andra ungar. Det är nästan lika barnrikt nu förtiden. Byn har fått en riktig skjuts framåt. Många familjer har flyttat hit de senaste åren.”

Sunes mor Frida har fyllt 96 år och är byns äldsta invånare. Hon bor i det gamla huset på Bondesongård i hörnet där Norbyvägen och Agnmyrvägen bildar en spets. Öster och norr om uthusen breder åkrarna ut sig mot *Mågsbudär*, *Agnmöri* och *Kliktn*. Bondesongård är Sunes far Svantes barndomshem. Fadern lever inte längre. Här har Sune och systern Ingegerd växt upp. Intill stugan byggde Sune och frun Maj en villa som stod inflyttningsklar 1977. Sune, Maj och sonen Conny hade dessförinnan bott i Tomteboområdet i Mora och sedan i Gesunda, där Sune upprätthöll vaktmästarsysslan i bystugan.

Sunes farfar var Bond Anders Andersson som senare tog efternamnet Bondeson. Han var snickare och byggde boningshuset någon gång på 1920-talet, där Frida nu bor. Som byggmästare var han med om att uppföra Sollerö skola och Erlandssons bussgarage. År 1921 gjorde han ett oväntat fynd öster om gården i samband med ett utfyllnadsarbete. De föremål som kom upp i dagen visade sig vara ett forntida gravröse. Det blev början till de arkeologiska utgrävningar som resulterade i att det nu finns ett skyddat gravfält från järnåldern i Kliktenområdet.

Anders Bondeson var driftig och började bygga kyrkbåtar 1941 efter gammal förlaga. Verkstaden låg hemma på gården i Utanmyra. Roddtävlingar med kyrkbåt – kapprodd startade i Leksand i slutet av 1930-talet för att återuppväcka den gamla traditionen att ta sig med båt till sockenkyrkan. Den sista kyrkbåten byggdes 1959. Sunes farfar dog 1964. Men historien om Bondesonsläkten hade kunnat få en annan vändning. Sunes farfars far och mor var på väg att emigrera till Amerika men fick problem redan i Siljansnäs och de vände hem igen (se Sören Bondesons artikel i Sool-Öen 2012).

Svante och Frida hyrde först i Dundermasgard i sydvästra delen av Utanmyra, men flyttade sedan in på övervåningen hos Anders och hans fru Hinders Anna. Svante moderniserade stugan på *Bondesongård* 1961. Sunes far Svante drev jordbruk med djurhållning och kombinerade med skogskörningar, först med häst och senare med

Hässja i Utanmyra. Foto: Bus Gunnel Åkesson

skogstraktor. Att ta hand om hö är något som Sune hållit på med sedan ungdomen.

”Det är närapå ett dygnetrunt-arbete att slå och bärga hö. Innan laga skiftet var klart var vi överallt, ägorna låg runt om på ön och i Gesunda. Först skulle vi bli färdiga i Utanmyra och sedan bar det av till morfar Per Brottare i Gesunda”, berättar Sune. Och Sune torkar fortfarande höet på gammalt vis för att det är så vackert med anblicken på de färdiga hässjorna. Men under de senaste somrarna har vädret varit alltför torrt. Höet blir för stelt och låter sig inte läggas upp. Det har i stället torkat snabbare på marken.

På den tiden när säd tröskades gemensamt fanns ett tröskverk för hela byn i en lada på Dundervägen i Utanmyra. Tröskningen gjordes på plats i ladan i turordning och strömåtgången mättes för var och en. Senare flyttades tröskan mellan gårdarna. Men arbetet mekaniserades när skördetröskan kom till byn och därmed hade bytröskan spelat ut sin roll. Alla bultar och annat som kunde användas togs tillvara innan den eldades upp. *Tryskladu* köptes in av Anders Bondeson och hör nu till *Bondesongård*.

Efter sex år i Sollerö folkskola var det dags för Sune att gå vidare till realskolan i Mora. Det var läraren Erik Thorell som mer eller mindre bestämde vilka som skulle söka dit. Sunes årskull var de första som kunde välja treårig linje, i stället för fyraårig. Efter realexamen började Sune som rörmokarlärling och fick sedan fast anställning i firman Rickardsson & Johansson i Mora. De sista tjugo åren före pensioneringen arbetade han på kontoret med arbetsledning och prisberäkning på företagets tjänster. Många rörarbeten gjordes när Mora lasarett byggdes ut.

Jan Wik, Nils Resar, Sune Bondeson, Lars Olov Lundberg, Mats Wik, Svante Bondeson, Svarv Nils Jönsson. Foto från solfoto.se

Social gemenskap och fysisk aktivitet har präglat Sunes liv. Idrott blev tidigt ett stort intresse. Han spelade ishockey, men framför allt fotboll och kom att delta i Sollerö IFs A-lag som målvakt. I den första matchen han fick spela var han runt tretton år. Sune tyckte att lagkamrater som Svarf Nils och Ullup Lars var gamla, fast de kanske bara var i trettioårsåldern. Matchen spelades i Leksand en söndag och de var tvungna att börja klockan nio på förmiddagen för att vara klara innan högmässan började. Han har också medverkat som en

av många funktionärer för att cykeltävlingarna Siljan Runt, Solleröloppet och Soldvarvi skulle kunna genomföras.

Sonen Conny gör succé på Youtube i ”*Nyeter upå litt soldmål*”. Som intervjuare och traktorförare med schvung förmedlar han aktualiteter från ön tillsammans med Tolla Per Boork Larsson. Det genuina soldmålet har Conny fått med sig hemifrån. Även från Maj, som kommer från Leksand och som kan växla mellan de båda målen.

Sune var för ung för att lära sig något av farfar om båtbyggeri. Men kyrkbåten som symbol för tradition och kulturarv har färdats vidare över Siljans vatten. Sune kom så småningom att delta i de organiserade kapproddstävlingarna, först som roddare och sedan som styrman. Solleröbåtarna Jugen Jon och Sophia Magdalena har under åren nått stora framgångar. En gång på en kusinträff i Skålvik, på öns västra sida, kom kunskaperna väl till pass när de tog en roddtur med en lånad kyrkbåt. Kusinerna leddes av Sune som styrman och av Torsten Goth som taktroddare.

Förutom bystugan finns en mötespunkt för byborna i Stunisvik med bad och båtplatser som Sune varit med om att ordna. Han tillhör också båtklubben på Lerön men har inte längre kvar familjens stora snipa; den såldes i somras. Sune har nu lämnat bystugeföreningens styrelse, men hans erfarenhet och kompetens kommer säkerligen att efterfrågas även framgent.

Bus Gunnel